

WIADOMOŚCI KRAJOZNAWCZE I TURYSTYCZNE

BIULETYN

INFORMACYJNY

POLSKIEGO TOW. KRAJOZNAWCZEGO

TOURING-KLUBU (P. T. K.).

Wydawnictwo otrzymywane przez członków P. T. K. bezpłatnie.

Rok II.

Warszawa, styczeń 1931 r.

№ 1(3).

ZAKOPANE.

Dom Wycieczkowy P. T. K. im. Ks. J. Stolarczyka w Zakopanem.

Zakopane... Istnieją słowa, które samem swem brzmieniem działają na wyobraźnię naszą, wzniecając w niej bądź wspomnienie wspaniałych swą malowniczością krajobrazów, bądź chwil mile przeżytych. Do tego rodzaju słów należy nazwa „perły naszych uzdrowisk”, stolicy skalnego Podhala, położonej u stóp majestatycznych Tatr, nieporównanych w pięknie swoistego krajobrazu. Jeżeli Zakopane zachwyca wszystkich swym letnim krajobrazem, to o ileż zachwyty te wzrastają, gdy się ono przyodzieje w swą wspaniałą szatę zimową, w której czar zimy tatrzańskiej występuje w całej swej okazałości. Nic też dziwnego, że w sezonie zimowym Zakopane jest bardzo licznie, zwłaszcza

przez miłośników przyrody, odwiedzane, od chwili zaś zapoczątkowania sportów zimowych stało się ono ośrodkiem, do którego ściągają rzesze wszelkiego rodzaju sportowców zimowych, tak krajowych, jak i zagranicznych. Obecny sezon zimowy rozpoczął się w Zakopanem w dniu 21 grudnia r. ub. otwarciem toru wyścigowego i boiska lodowego; w pozostałych dniach grudnia odbyły się kursy narciarskie, zawody hokejowe i saneczkowe. Dalszy program zawodów zimowych, które trwać będą do dnia 22 marca r. b. przewiduje m. in. międzynarodowe pokazy łyżwiarskie, zawody motocyklowe, zawody konne oraz międzynarodowy turniej hokejowy.

P. T. K., aby ułatwić szerokiemu ogółowi, zwłaszcza młodzieży szkolnej, poznanie okolic Zakopanego, założyło tu przed kilkunastu laty we własnym budynku Dom Wycieczkowy im. Ks. J. Stolarczyka przy ul. Chałubińskiego, gdzie wycieczki znajdują tani nocleg i skromny posiłek. Oddział Warszawski P. T. K. zorganizował w dn. 24—26 grudnia r. ub. świąteczną wycieczkę do Zakopanego, której uczestniczki i uczestnicy mieli w Domu Wycieczkowym wszelkie warunki wygodnego, a nadewszystko taniego pobytu.

W Nowym Roku przesyłamy Czytelnikom swym życzenia spełnienia się wszystkich zamiarów żywionych.

KOMUNIKATY RADY GŁÓWNEJ P. T. K

Posiedzenie Rady Głównej P. T. K. odbyło się w dniu 12 grudnia 1930 r. pod przewodnictwem viceprezesa p. St. Osieckiego.

1. Po zreferowaniu przez prof. dr. St. Arnolda spraw, związanych z posiedzeniem Ra-

dy Redakcyjnej drugiego wydania „Słownika Geograficznego Ziem Polskich”, Rada Główna przyjęła projektowane regulaminy Rady Redakcyjnej, Komitetu Redakcyjnego i Regionalnych Komitetów Redakcyjnych „Słownika”.

Do Rady Redakcyjnej postanowiono delegować pp.: dr. Reginę Danysz-Fleszarową, prof. Włodzimierza Antoniewicza i Michała Siwaka; do Komitetu Redakcyjnego p. R. Danysz-Fleszarową i p. M. Siwaka. Na Redaktora Naczelnego postanowiono przedstawić Radzie Redakcyjnej dr. Stanisława Arnolda.

2. Redaktor „Ziemi” dr. Konrad Górski omówił stan finansowy oraz najbliższe zamierzenia programowe, informując o poczynionych staraniach, mających na celu wyrównanie przypuszczalnego deficytu wydawnictwa. Postanowiono zbadać dokładnie stan gospodarki administracji „Ziemi”.

3. Sprawy Komisji Turystycznej referował viceprezes p. St. Osiecki w brzmieniu, podanym w № 2 „Wiadomości Krajoznawczych i Turystycznych”. Zwrócono uwagę na konieczność dołożenia starań, aby zostało zrealizowane wydanie numeru turystycznego „Ziemi”, jako pierwszego ujęcia całokształtu spraw turystycznych w Polsce.

4. Po zreferowaniu spraw Komisji Wydawniczej, Jubileuszowej i Organizacyjnej przez viceprezesa p. Al. Patkowskiego przyjęto do zatwierdzającej wiadomości zawarcie umowy z prof. B. Olszewiczem na „Dzieje Krajoznawstwa Polskiego”. Prezydium Rady poinformowało o poczynionych staraniach, w celu pozyskania funduszy na wydanie w roku jubileuszowym pracy powyższej oraz „Bibliografii Ziemi” w opracowaniu p. St. Łoży. P. Al. Patkowski poinformował o przeprowadzonych konferencjach u p. Prezydenta Miasta i w Wydziale Oświaty i Kultury Magistratu m. st. Warszawy, w celu zapewnienia współdziałania władz miejskich w urządzeniu widowisk obrzędowych w r. 1931-ym, związanych z porami roku. Wobec obrad grudniowych Komisji Międzyministerialnej w sprawie potrzeb literatury przewodnikowej i turystyki, prezydium Rady przesłało Min. Spraw Zagr. referaty kongresu krajoznawczego oraz program przygotowywanego numeru turystycznego „Ziemi”. W sprawach tych konferować będzie viceprezes Rady Głównej P. T. K. p. Jerzy Remer w M. S. Z.

W sprawie placu pod Dom Krajoznawczy odbyli konferencję z prezesem P. T. K. p. Prezydentem Z. Słomińskim pp. viceprezes Al. Patkowski i dyr. L. Ostaszewski. Wyrażono zgodę na proponowany plac przy zbiegu ulicy Bednarskiej i Wybrzeża Kościuszkowskiego. Sprawę przejścia placu przez P. T. K. p. prezes Z. Słomiński przyobiecał w ciągu stycznia r. b. przeprowadzić. Do Komitetu budowy Domu zaproszeni zostają: pp. Al. Janowski, prof. Wł. Antoniewicz, Wł. Borzęcki, dr. K. Górski,

Wł. Gruszczyński, Z. Nowicki, M. Siwak, B. Zborowski i viceprezesi Rady.

Postanowiono, aby w r. 1931. bezwarunkowo ukazał się Rocznik Jubileuszowy P. T. K., obejmujący cały 25-letni dorobek Towarzystwa. Do opracowania rocznika już przystąpił p. Al. Patkowski, biorąc na plan pierwszy teren województwa Kieleckiego.

5. Rada wysłuchiwała sprawozdania finansowego skarbnika p. W. Gruszczyńskiego i przeprowadziła nad nim obszerną dyskusję. Postanowiono, aby sprawozdanie finansowe objęło całe Towarzystwo, gdyż poczynania Rady Głównej dotyczą całości, a nie tylko zarządu centralnego.

Zjazd prezesów Oddziałów P. T. K. odbył się w dniu 7 grudnia 1930 r. we Włocławku z udziałem 11 prezesów Oddziałów i 1 prezesa Okręgu. Przewodniczył zebraniu prezes honorowy p. Aleksander Janowski. Objąwszy przewodnictwo, p. Al. Janowski zakomunikował, że Rada Główna, wobec wielkich zasług, położonych dla rozwoju P. T. K., uwieńczonych powstaniem wspaniałego gmachu Muzeum Kujawskiego, postanowiła zgłosić wniosek na Zjazd Delegatów P. T. K. o zamianowanie p. inż. Antoniego Olszakovskiego członkiem honorowym Towarzystwa. Wiadomość tę przyjęto z ogólnym aplauzem.

Z kolei viceprezes P. T. K. p. Al. Patkowski referował objęte porządkiem obrad sprawy: stan organizacyjny Towarzystwa, rocznik, obejmujący sprawozdanie z 25-lecia, program uroczystości jubileuszowych i sprawy turystyczne.

1. W nader ożywionej dyskusji, mimo krótkiego czasu, zebrani wypowiedzieli się za: 1) wprowadzeniem drugiego nadzwyczajnego Zjazdu Delegatów P. T. K. na jesieni, który byłby poświęcony omówieniu programu pracy Okręgów i Oddziałów; 2) urządzaniem co kwartał zjazdów Oddziałów na terenie Okręgu, każdorazowo w siedzibie innego Oddziału, z udziałem koniecznym delegata Rady Głównej.

2. Przyjęto z uznaniem fakt wydawania przez Radę bezpłatnego biuletynu dla wszystkich członków P. T. K. „Wiadomości krajoznawczych i turystycznych” i obiecano dopilnować terminowego doręczania go członkom.

3. Zwrócono uwagę na konieczność organizowania ruchu turystycznego wśród młodzieży szkolnej przez Oddziały.

4. Przyjęto, że Oddziały dołożą starań, aby rocznik jubileuszowy P. T. K. objął całokształt działalności Towarzystwa. W celu ułatwienia sporządzenia sprawozdań Rada rozesłała schematy sprawozdawcze oraz odpowie-

dnie instrukcje. Skarbnik Rady p. Wł. Gruszczyński udzielił w tej sprawie stosownych informacji.

5. Prezesi Oddziałów składali sprawozda-

nia z najważniejszych poczynąń na swoim terenie. Przedstawiciele Rady udzielali odpowiedzi i wyjaśnień na wnoszone zapytania oraz interpelacje.

Wiadomości ogólne.

Dom Krajoznawczy we Włocławku. W dn. 7 grudnia 1930 r. odbyła się we Włocławku uroczystość otwarcia Domu Krajoznawczego, dwupiętrowego gmachu, rozpoczętego w roku 1927, a ukończonego dzięki ofiarności społeczeństwa kujawskiego oraz pomocy zarządu miejskiego. Na uroczystość przybyli: dyrektor departamentu Władysław Skoczylas, jako przedstawiciel Ministra W. R. i O. P., wojewoda Twardo, Rada Główna Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego z prezesem honorowym prof. Aleksandrem Janowskim na czele oraz delegaci innych Oddziałów P. T. K., przedstawiciele władz państwowych i samorządowych, instytucji, stowarzyszeń i t. d. Uroczystość rozpoczęto nabożeństwem w starożytnym kościółku św. Witalisa. Poświęcenia gmachu dokonał biskup włocławski ks. Radoński, wygłaszając zarazem okolicznościowe przemówienie. Następnie przemawiali: prezydent miasta Stefan Pachnowski, wiceprezes komitetu budowy gmachu, dyrektor Skoczylas w imieniu Ministra W. R. i O. P., prezes Rady Miejskiej dr. Piasecki, prezes honorowy P. T. K. prof. Janowski, p. wojewoda Twardo oraz p. Ciechowski, przedstawiciel sejmiku włocławskiego. P. dyr. Wł. Skoczylas, zaznaczając regionalny charakter otwartego w nowym gmachu Muzeum Kujawskiego, podkreślił niespożyte zasługi P. T. K. na polu ochrony odrębności kulturalnych naszych ziem, w szczególności zaś piękny przykład Oddziału Kujawskiego P. T. K., zdolny pobudzić innych do pracy w tym kierunku.

Na bankiecie, który się odbył w sali Tow. Wioślarskiego, przemówienia wygłosili: prof. Al. Janowski i dyr. Skoczylas, wieczorem zaś w nowym gmachu Domu Krajoznawczego odbyła się akademja, na której wygłosili piękne przemówienia prezes Oddziału Kujawskiego P. T. K., inż. Antoni Olszakowski i prof. Aleksander Janowski.

Słownik Geograficzny Ziem Polskich. W dn. 14 grudnia 1930 r. odbyły się w P. T. K. całodzienne obrady nad organizacją pracy i programem nowego wydania „Słownika Geo-

Dom Krajoznawczy we Włocławku.

graficznego Ziem Polskich”. W obradach, którym przewodniczył prof. Eugenjusz Romer, wzięli udział przedstawiciele wszystkich uniwersytetów oraz towarzystw naukowych. Omówiono szczegółowo sprawę obszaru, jaki obejmie nowe wydanie, zaopatrzone w mapy, plany i t. d. Przyjęto na wniosek prof. St. Pawłowskiego z Poznania, że Słownik Geograficzny będzie obejmował Państwo Polskie, ziemie dawnej Rzeczypospolitej i kraje przez Polaków zamieszkane; układ w zasadzie Słownik zachowa alfabetyczny, jakkolwiek przeprowadzone zostaną badania co do możliwości układu regionalnego.

Przyjęto regulaminy: Rady Redakcyjnej Słownika, Komitetu Redakcyjnego oraz Redakcyjnych Komisji Regionalnych. Na Redaktora Naczelnego powołano dr. Stanisława Arnolda, prof. geografii historycznej w Uniwersytecie Warszawskim. Prezydjum Rady Redakcyjnej stanowią pp.: prof. dr. Eugenjusz Romer ze Lwowa—przewodniczący, prof. dr. Franciszek Bujak ze Lwowa, prof. Bolesław Hryniewiecki z Warszawy i prof. Aleksander Janowski z Warszawy—trzej wiceprzewodniczący Rady, pp. prof. dr. Jerzy Smoleński z Krakowa, Stanisław Smoleński z Krakowa, Stanisław Małkowski i Aleksander Patkowski z Warszawy—sekretarze. W skład Komitetu Redakcyjnego weszli: prof. dr. Eugenjusz Romer—przewodniczący, prof. Bolesław Hryniewiecki—viceprzewodniczący, p. Cezarja Ehren-

kreutzowa, prof. Uniw. Wileńskiego, i Stanisław Małkowski, geolog Państ. Inst. Geolog.—sekretarze, pp.: prof. dr. Franciszek Bujak, dr. Regina Danysz-Fleszarowa z Warszawy, prof. dr. Kazimierz Nitsch z Krakowa, prof. dr. Stanisław Pawłowski, prof. dr. Władysław Podlacha ze Lwowa, Jerzy Remer, generalny konserwator z Warszawy, prof. dr. Władysław Semkowicz z Krakowa, Michał Siwak z Warszawy, redaktor naczelny prof. dr. Stanisław Arnold i jego zastępcy.

W celu powołania do współpracy szerszego ogółu osób, pracujących naukowo, powołano delegatów Rady Redakcyjnej do organizacji Komisji Regionalnych Słownika Geograficznego: w Katowicach dr. Wacława Olaszewicza, w Krakowie dr. Władysława Semkowicza, we Lwowie dr. Józefa Wąsowicza, w Poznaniu dr. Stanisława Pawłowskiego, w Warszawie dr. Reginę Danysz-Fleszarową, w Wilnie dr. Cezarję Ehrenkreutzową. Na odbytem w tym samym dniu posiedzeniu Komitetu Redakcyjnego przyjęto preliminarz budżetowy, omówiono kwestjonariusz do zbierania materiałów do Słownika Geograficznego oraz zaprojektowany przez prof. Eug. Romera kwestjonariusz do opracowania poszczególnych regionów.

Koła Krajoznawcze. Koła Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej wykazały w r. 1930 znaczny przyrost, wynoszący 112 nowozałożonych kół. Największy przyrost, bo 49 kół wykazuje wojew. Śląskie, następnie wojew. Poznańskie

z 27 kołami (z tego Bydgoszcz przysporzyła 16 kół), a za niemi Krakowskie—7, Kieleckie, Lubelskie i Warszawskie (po 5), Wileńskie i Wołyńskie (po 3), Lwowskie i Pomorskie (po 3), Łódzkie, Nowogródzkie, Stanisławowskie i Tarnopolskie (po 1).

Redakcja „Orlego Lotu” poświęciła w roku 1930 wiele miejsca i uwagi kołom krajoznawczym młodzieży w szkołach powszechnych.

Staraniem Redakcji „Orlego Lotu” przy poparciu finansowem Państwowej Rady Ochrony Przyrody ukazały się cztery dodatki, poświęcone ochronie przyrody, które szatą zewnętrzną i doбором artykułów stanęły na wysokim poziomie. Dodatek ten redagował prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego dr. Wł. Szafer.

Min. W. R. i O. P. powierzyło prof. Leopoldowi Węgrzynowiczowi, prezesowi Komisji Kół Krajozn. Mł. Szk. wykłady na temat „Kół krajoznawcze młodzieży” na 3 kursach wychowawczych dla dyrektorów i na 3 kursach dla nauczycieli wychowawców szkół średnich ogólnokształcących.

Odnaczenie członków Rady Gł. P. T. K. P. Emilja Sukertowa-Biedrawina za wybitną działalność społeczno-krajoznawczą na terenie Mazowsza Pruskiego została odznaczona krzyżem kawalerskim „Polonia Restituta”.

P. Michał Siwak w dniu 18 grudnia r. ub. odznaczony został krzyżem zasługi.

P. T. K. członkom swych władz składa serdeczne powinszowania.

Z życia Okręgów i Oddziałów P. T. K.

Oddział Lubelski. W sezonie jesienno-zimowym Oddział Lubelski ożywił działalność sekcji odczytowej i doprowadził do końca pracę nad wydaniem przewodnika po Lublinie. W listopadzie r. ub. odbyły się dwa odczyty prof. J. Kurzątkowskiego na temat „Gotyk w Lublinie” i „Styl barokowy w kościołach lubelskich”. W grudniu r. ub. p. wiz. J. Firewicz wygłosił odczyt p. t. „Wrażenia z wycieczki w Pireneje”. Odczyt ten ze względu na dużą frekwencję słuchaczy był powtórzony. Na styczeń i luty r. b. są zgłoszone odczyty: prof. ks. dr. L. Zalewskiego „O katedrze lubelskiej”, p. wizyt. S. Komara „Tętno w poezji”, p. dr. E. Nowickiego „Uniwersytety jako teren propagandy krajoznawczej”, p. N. Fleszarowej „Stara Warszawa i jej zabytki”, p. Z. Dobkiewicza „Wrażenia z wycieczki na Pomorze”.

Sekcja wycieczkowa rozpoczęła pracę nad szlakowaniem dróg. Dotychczas zostały ustawione znaki i tablice orientacyjne na drodze

do Dąbrowicy Firlejowskiej. W czasie najbliższym będą postawione znaki na drodze z Nałęczowa do Kazimierza przez Bochotnicę.

Zebranie walne członków Oddziału zostało wyznaczone na 26 stycznia r. b. Na porządku obrad: sprawozdanie roczne, wybór Zarządu, plan pracy w roku 1931.

Oddział Opatowski. Zarząd Oddziału Opatowskiego ukonstytuował się, jak następuje: prezes—Stefan Kotarski, sekretarz—Stefania Ksykówna, skarbnik—Tadeusz Kostkowski oraz członek Zarządu—ks. Józef Witkowski. Poza tem w skład Zarządu wchodzi przedstawiciel tutejszej Sekcji Regionalnej Związku Nauczycieli Szkół Powszechnych.

W dniu 28 września r. ub. odbyła się pierwsza wycieczka do ruin zamku w Tudorowie, a w dniu 12 października t. r. do kościołka obronnego w Ptkanowie. Dokonane na wycieczkach tych zdjęcia fotograficzne powiększyły zbiory Oddziału.

Ponieważ przy robotach ziemnodrogowych w mieście natrafiono na szereg wykopalisk z osiedla przedhistorycznego, Zarząd Oddziału zajął się wydobywaniem, oczyszczeniem i składowaniem kilku cennych okazów urn neolitycznych.

Przystąpiono do prac nad wydaniem Przewodnika po Opatowie ze szczególnem uwzględnieniem kolegiaty św. Marcina.

W sobotę dn. 10 stycznia r. b. postanowiono urządzić pierwszy bal reprezentacyjny w sali Straży Pożarnej na cele, związane z założeniem muzeum regionalnego.

Oddział Krakowski. Zamiast dotychczasowego schroniska w Ojcowie Oddział Krakowski otworzył tam dom wycieczkowy, mieszczący się w willi „Reduta”. Willa ta, położona około Bramy Krakowskiej w najpiękniejszej części Ojcowy, posiada tak noclegi dla wycieczek na wspólniej sali, jak i w pokojach pojedynczych. Również są do wynajęcia pokoje umeblowane na czas dłuższy. Cena noclegów dla wycieczek szkolnych — 50 gr., dla członków P. T. K. — 1 zł. 50 gr., dla nieczłonków — 2 zł. 50 gr.

Oddział Toruński. W dniu 6 listopada r. ub. na zebraniu miesięcznym Oddziału prezes p. M. Sydow wygłosił referat: „Lizbona — dawna metropolia Atlantyku”. W dniu 12 grudnia r. ub. również na zebraniu miesięcznym wygłosił p. dr. Tarnowski referat p. t. „Jugosławia”, ilustrowany obrazami świetlnymi.

Prof. Gimnazjum Toruńskiego im. Kopernika, p. Adasiewicz urządził wycieczki ze starszymi uczniami: dn. 18.X ub. r. do Niedźwiedzia, dn. 15.XI do Chełmży (zwiedzenie cukrowni), dn. 27.XI na budowę nowego mostu na Wiśle.

W dniu 7 stycznia r. b. Oddział urządza tradycyjne dzielenie piernika toruńskiego z programem następującym: a) przywitanie gości, b) dzielenie opłatka i piernika, c) kolendy przy choince, d) produkcje muzykonalne, e) towarzyska loteria fantowa, f) wesoła uroczysta herbatka.

Oddział Święciański. Nakładem Oddziału Święciańskiego wyszła z druku jako odbitka z Rocznika Wileńskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie (t. VIII) praca p. Kazimierza Bielińskiego p. t. „Rok 1831 w powiecie zawilejskim (święciańskim)”. Jako temat pracy autor obrał wydarzenia 1831 roku i ich rozwój w dzisiejszym powiecie święciańskim, zwany do roku 1842 zawilejskim.

Oddział Piotrkowski. W zapełnionej po brzegi sali posiedzeń Tow. Kraj. na Zamku, odbył się w dn. 26.XI r. ub. odczyt p. M. R. Witanowskiego p. t. „W pogoni za koroną”.

Za temat posłużyły prelegentowi zdarzenia, jakich widownią były te mury zamczyska pod koniec XVI w., gdy na osierocony po królu Batorym tron polski dwa zwalczające się stronnictwa wybrały dwóch kandydatów: królewicza szwedzkiego Zygmunta i arcyks. Maksymiljana. Tu na zamku oczekiwała królowa-wdowa Anna Jagiellonka na przybycie z za morza siostrzeńca swego Zygmunta, a zgromadzona licznie szlachta wielkopolska poprowadziła zbrojnie do Krakowa nowego elekta.

Oddział Kurpiowski. W okresie czasu od dn. 1.I do 14.XI r. ub. Muzeum Kurpiowskie zwiedziło razem osób 996, w tem wycieczek zbiorowych 32. Dochody muzeum były następujące: z opłat za zwiedzanie zł. 162,13, z ofiar zł. 77,15, z wydawnictw własnych (książeczki i pocztówki) zł. 44,30, razem zł. 283,58. Najwięcej wycieczek było szkolnych, za nimi idą wojskowe i harcerskie. Przyjeżdżali również studenci wyższych uczelni z różnych stron Polski. Z pośród profesorów uniwersytetów Muzeum zwiedzali szczegółowo: prof. B. Hryniewiecki (Uniw. Warsz.) i prof. K. Moszyński (Uniw. Jagiell.). Opłaty wynoszą od 10 do 40 gr. od osoby. Muzeum rozwija się i rozrasta. Kierownikiem Muzeum dotychczas jest p. A. Chętnik, kustoszka p. Zofja Chętnikowa. Wszystkie prace muzealne prowadzone są przez nich bezinteresownie.

Oddział Morski w Gdyni. W sezonie letnim działalność Oddziału polegała głównie na ułatwianiu przybywającym do Gdyni wycieczkom zwiedzania miasta i okolicy. Orowadzaniem wycieczek zajmowało się kilku członków Zarządu Oddziału. Przed sezonem wiosennym Oddział zamierza wyszkolić przewodników. Podjęto również starania w celu uzyskania narazie choćby prowizorycznego schroniska noclegowego. Aby ożywić działalność Oddziału, powstał w Zarządzie projekt utworzenia w Gdyni Muzeum pod egidą Oddziału. Dotąd przyrzekli poparcie starostowie grodzki i morski, a jest nadzieja, że i miasto poprze te zamiary. Dalszym zamiarem Oddziału jest zajęcie się sprawą wytyczenia ścieżek w lasach pobliskich. Sprawę tę omawiano już częściowo z poszczególnymi leśnictwami, których kierownicy okazują dużo zrozumienia.

Oddział Warszawski. Na walnem zebraniu członków istniejącego przy Oddziale Warszawskim Koła Warszawskiego Sekcji Narcisarskiej P. T. K. w dniu 5.XII 1930 r. został wybrany Zarząd w następującym składzie: przewodniczący — p. Wł. Gruszczyński, skarbnik — p. Z. Dziewulska, sekretarz — p. H. Czajkowski, członkowie Zarządu — p. Z. Wilkowski i p. S. Łokuciewski. Komisję Rewizyjną tworzą: pp. J. Bobińska, W. Krzesińska i Z.

Przedrzymirski. Delegacja na Zjazd Delegatów Kół Sekcji Narciarsk. P. T. K.—pp. Wł. Gruszczyński, J. Bobińska, Stan. Sierzputowska, Z. Przedrzymirski i W. Czajkowski.

Członkowie Zarządu Koła będą kolejno dyżurowali w lokalu P. T. K. (Karowa 31) w piątki w godzinach od 19 do 20-ej. W razie sprzyjających warunków atmosferycznych

w tejże godzinie można się będzie zapisywać na niedzielne wycieczki.

Posiedzenia Komisji Turystycznej Oddziału Warszawskiego odbywać się będą stale we wtorki po 15-ym każdego miesiąca, wobec czego zawiadomienia rozsyłane nie będą.

Biblioteka otwarta jest w środy i piątki od godz. 17 do 20-tej.

K r o n i k a.

Regionalne Muzeum w Tarnopolu. W dniu 9 listopada 1930 r. odbyło się w Tarnopolu otwarcie Regionalnego Muzeum Podolskiego, które w czasie wojny światowej uległo w przeważnej części zniszczeniu i z tego powodu było dotychczas dla publiczności niedostępne. Zbiory o charakterze regionalnym obejmują działy następujące: 1) Prehistoryczny, 2) Historyczny i etnograficzny, 3) Sztuki nowoczesnej (przemysł artystyczny) i 4) Przyrodniczy. Muzeum mieści się w budynku T. S. L. i jest otwarte w niedziele i święta w godz. 10—13.

Szkoła morska w Gdyni. W dniu 8 grudnia r. ub. odbyło się w Gdyni z okazji 10-lecia istnienia Szkoły Morskiej poświęcenie nowego gmachu szkoły. W uroczystości tej wziął udział prezes honorowy P. T. K. prof. Al. Janowski.

Krajoznawstwo w Wilnie. Na zebraniu walnem Zrzeszenia Nauczycieli Geografii w Wilnie w dniu 11 grudnia r. ub. wygłosił odczyt prof. M. Limanowski na temat „Geografia a krajoznawstwo”, p. Domańska zaś mówiła o „Krajoznawstwie w szkołach wileńskich”.

Ochrona przyrody. W dniu 10 stycznia r. b. odbędzie się w Warszawie 13 Zjazd Państwowej Rady Ochrony przyrody, na którym prócz szeregu sprawozdań wygłoszone zostaną odczyty: prof. dr. M. Siedleckiego „Zadania Polski na polu międzynarodowej ochrony ptaków” i prof. dr. S. Kreutza „Problem ochrony głazów narzutowych w Polsce” oraz wyświetlone filmy: Bazały w Janowej Dolinie na łożysku i Kopalnia soli w Wieliczce z odpowiednimi objaśnieniami. Zjazd się rozpocznie o godz. 9,15 rano w sali konferencyjnej M. W. R. i O. P. (Al. Szucha 25).

Park Narodowy „Pieniny”. Do wykupionych w 1929 roku przez państwo Polskie 386 ha najpiękniejszej części Pienin, w celu utworzenia zaczątku parku narodowego, dokupiono w lecie roku ubiegłego drugą część terenu, wynoszącą około 230 ha, a obejmującą t. zw. potok Pieniński i pasmo Czertezu, skąd rozciąga się przepiękny widok na uroczy przełom Dunajca przez strome skały, pokryte bogatym płaszczem lasów. Obecnie więc całe Pieniny, położone po polskiej stronie nad Dunajcem, wcielone zostały do Parku Narodowego.

Wieloryby w zatoce Puckiej. W pobliżu zatoki Puckiej w pierwszych dniach grudnia r. ub. rybacy zauważyli dwa wieloryby, które przywędrowały tu drogą przez Sund aż na Bałtyk zapewne w pogoni za śledziami. Zjawiska tego nie notowano od lat czterdziestu.

Międzynarodowa Wystawa Komunikacji i Turystyki w Poznaniu. Wystawa zajmowała pod same stoiska metraż 64.896 m², w czym 16.543 m² zajmowały stoiska rządowe, 19.547 m² stoiska prywatne i 23.326 m² stoiska zagraniczne.

Zwiedziło wystawę ogółem 400.000 osób w tej liczbie 1006 obcokrajowców. Na małą frekwencję wpłynął słotny stan pogody (na 35 dni trwania Wystawy było tylko 3 dni zupełnej pogody). Przez szereg ministrów zagranicznych wystawie były poświęcone odpowiednie przemówienia.

W czasie wystawy wyszło 106 specjalnych numerów rozmaitych pism jej poświęconych. Wygłoszono 20 odczytów radiowych. Pozatem rozdano ogółem milion ulotek propagandowych.

W wyniku wystawy, poza wyrobieniem się należytej opinii o przemyśle komunikacyjnym w Polsce oraz o pięknie jej krajobrazu, nastąpił szereg poważnych obstalunków, przekraczających kwotę 30 milionów złotych. Czysty zysk z wystawy wynosi 27.995,25 zł.

Propaganda turystyki. W przyszłym składzie Państwowej Rady Kolejowej, której obecna kadencja kończy się na wiosnę r. 1931, będą uwzględnione także i towarzystwa turystyczne. W departamencie taryfowo-komercyjnym Ministerstwa Komunikacji organizuje się specjalny referat turystyczny. Dalszy rozwój propagandy turystyki ze strony Ministerstwa Komunikacji zależeć będzie od kredytów, które są bardzo niedostateczne, a obecnie ze znanych względów ogólnofinansowych nie mogą być podwyższone.

NOWE KSIĄŻKI.

Kazimierz Bieliński. Rok 1831 w powiecie Zawilejskim (Święciańskim). Wilno—1930—Święciany. Nakładem Oddziału Święciańskiego P. T. K. Str. 129.

Mieczysław Węgrzecki. Ruch turystyczny w Polsce w roku 1929. Warszawa 1930. Nakład Związku Polskich Towarzystw Turystycznych. Str. 75.

Romuald Dąbrowski, inż. Przewodnik ilustrowany po województwie Stanisławowskim z mapą. Stanisławów 1930 r. Wyd. przy pomocy Wojewódzkiej Komisji Turyst. w Stanisławowie. Str. 180.

Treść „Ziemi”. № 24 (1930 r.) zawiera artykuły: *Mariana Stępowskiego* „Macocha” w górach Morawskiego Krasu, *Wandy Dobrowolskiej*: Pamiątki polskie w Padwie, *Alfonsa Chmielowca*: Angers (stolica Anjou), *Miry Zakówny*: Letea wieś Lipowańska w Delcie Dunaju i *Marji Szachówny*: Jak powstał pierwszy park natury. № 1 (1931 r.) *Janiny Znamierskiej*: Ideologia poezji listopadowej, *Tymoteusza Sawickiego*: Warszawa w okresie powstania listopadowego i *Tadeusza Cieślowskiego*: Refleksy powstania listopadowego w plastyce polskiej. Cena zeszytu Zł. 1 40.

ODCZYTY.

Oddział P. T. K. w Warszawie.

- Dn. 7. I: „Z wycieczki po Peru”, wygł. p. Z. Hiszpański.
 Dn. 14. I: „Wilno” (z cyklu miast sztuki) ilustr. zdjęciami J. Bułhaka, wygł. Generalny Konserwator p. J. Remer.
 Dn. 21. I: „Puszcza Białowieska i jej rezerwat” wygł. p. J. Kloska.
 Dn. 28. I: „Z wycieczki po południowej Francji” wygł. p. dr. M. Orłowicz.

Odczyty będą ilustrowane obrazami świetlnymi.
 Początek o godz. 20.

Oddział P. T. K. w Lublinie.

- Dn. 12. I: „Katedra lubelska i jej dzieje”, wygł. ks. dr. L. Zalewski.
 Dn. 26. I: „Tatry w poezji”, wygł. p. wiz. St. Komar.

WYCIECZKI.

Oddział P. T. K. w Warszawie.

- Dn. 11. I: Pałac Raczynskich, prow. p. H. Marcoin.
 Dn. 18. I: Biblioteka Krasińskich, prow. p. H. Marcoin.
 Dn. 25. I: Muzeum Pocztove, prow. p. Krzesińska.
 Dn. 25. I: Biblioteka Narodowa, prow. p. M. Grujanka.
 Dn. 1-2. II: Wycieczka do Góry pod Modlinem połączona z kuligiem, organ. p. P. Szymański.

Ważne dla narciarzy. Towarzystwo Przyjaciół Bukowiny nad rzeką Białką podaje wykaz właścicieli domów we wsi Bukowina, mających do wynajęcia opalone pokoje na sezon zimowy. Wieś Bukowina, położona w odległości 8 klm. od stacji kolejowej Poronin na grzbieciech wierchów, przedstawia wspaniałe tereny narciarskie. Opalone pokoje posiadają: Andrzej Kramarz (5 pok. i kuchnia), Antonina Stokfiszowa (2 p.), Marja Rozmus (1 p.), Franciszek Hodorowicz (1 p.), Sebastian Koszarek (2 p.), Józef Bieda (2 p.), Jan Hodorowicz (2 p.), Stanisław Walas (1 p.), Marja Pito-rak (1 p.) Piotr Dunajczan (4 p. i k.), Franciszek Stokfisz (1 p.), Wojciech Chowaniec (3 p.), Stanisław Chowaniec (1 p.) Józef Bigos (8 p.) Stanisław Czerniak (1 p.), Stanisław Haładyna (1 p.), Józef Kramarz (1 p.), Jadwiga Głodowa (2 p.), Stanisław Wojtaszek (1 p.), Franciszek Stasik (2 p.), Jan Chowaniec (2 p.), Jan Rusin (1 p.), Stanisław Kuchta (2 p.), Andrzej Kuchta (1 p.), Józef Łapka (3 p.), Franciszek Stasik (1 p.), Stanisław Wodział (1 p.), Anna Walas (1 p.), Sebastian Buńda (1 p.), Stanisław Łapka (2 p.), Franciszek Kuchta (2 p.), Antonina Majerczyk (1 p.), Stanisław Stokfisz (1 p.), Jan Dziadoń (1 p.), Jakób Medlak (5 p.), Michał Król (1 p.), Ludw. Orłowska (2 p.), Antoni Głodziak (1 p.), oraz pensjonaty: Fr. Buńdy (8 p.), Herczakowej (10 p.), „Primula” (6 p.) i Szymona Chowańca (8 p.).

BIBLIOTEKAZKA WYCIECZKOWA.

<i>Janowski Aleksander.</i> Wycieczka do Otwocka . . . —.50	<i>Orłowicz Mieczysław dr.</i> Ilustrowany przewodnik po Gdańsku 4.80
— Wycieczka do Czerska —.50	<i>Kobendza Jadwiga i Roman.</i> Cztery wycieczki do Puszczy Kampinoskiej 1.—
— Wycieczka do Żelazowej Woli —.50	<i>Kołodziejczyk Józef</i> Wycieczka na Pojezierze Bro-dnickie 1.—
<i>Dybczyński Tadeusz dr.</i> Wycieczka do Kazi-mierza i Puław 1.—	<i>Janowski Al. i Danysz Fleszarowa R.</i> Mały prze-wodnik po Warszawie 2.—
— Wycieczka do Buska, Stopnicy i Solca . 1.50	
<i>Frankowski Jan.</i> Wycieczka szlakiem Unitów na Podlasiu 1.50	
- Do nabycia w Biurze P. T. K. (ul. Karowa 31) i we wszystkich księgarniach.

POCZTÓWKI KRAJOZNAWCZE.

Serja: Stara Warszawa (12 szt.) 1.50	Serja: Warszawa (15 szt.) 1.50
Serja: Stara Warszawa (6 szt.) —.60	Serja: Wilanów (6 szt.) —.60
Serja: Krajobrazy (12 szt.) —.60	
- Do nabycia w Biurze P. T. K. (ul. Karowa 31) i w większych składach materiałów piśmiennych.

POLSKIE BIURO TURYSTYCZNE „POLTUR”

WARSZAWA, ŻŁOTA 4, TEL. 704-67

ogłasza cykl wycieczek po Warszawie na styczeń r. b.

Dnia 4-go: Stare Miasto i Zamek Królewski.	Dn. 18-go: Nowe dzielnice — Dom Akade-micki.
„ 6-go: Sejm i Senat.	„ 25-go: Cytadela i X pawilon.
„ 11-go: Biblioteka Narodowa i Cieplarnia na Rakowcu.	Przewodnik wycieczek — St. Lewicki.

Udział w wycieczce zł. 1,50. Zapisy w biurze „Polturu”, Żłota 4 od 9—3-iej, tel. 704-67.
 Wycieczki będą się odbywały bez względu na ilość osób.

Aktualne dla NARCIARZY

Główna
Księgarnia
Wojskowa

posiada na składzie trzy
prace znanego narciarza
maj. W. ZIETKIEWICZA

a mianowicie:

1) Jazda na nartach Cena 5 zł.

Praca ta jest ostatnim
słowem techniki nar-
ciarskiej. Zawiera ona
wszystko to, co narciarz
zarówno początkujący,
jak i doświadczony wie-
dzieć powinien. Zdob-
iła 150 ilustracji w tek-
ście. Należy nadmienić, że pracę zaleciło do
użytku Ministerstwo Wyznań Rel. i Ośw. Publ

2) Sprzęt narciarski Cena 0.75 zł.

Sposoby wyrobu nart podawane przez autora są bardzo ta-
nie i proste.

3) Użycie smarów narciarskich Cena 0.50 zł.

Omówienie w sposób prosty i jasny zasad smarowania nart
PRÓCZ TEGO: Gen. M. ZARUSKIEGO:

**Przewodnik po terenach narciarskich
Zakopanego i Tatr polskich**
z dokładną mapą kolorową terenów narciarskich.
Cena 2 zł.

Do nabycia w GŁÓWNEJ KSIĘGARNI WOJSKOWEJ. Warszawa,
ul. Nowy Świat № 69. Konto P. K. O. № 162, tel. 202-19.
i wszystkich większych księgarniach.

ORLI LOT

ORGAN KÓŁ KRAJOZNAWCZYCH
MŁODZIEŻY P. T. K.

POD REDAKCJĄ:

PROF. L. WĘGRZYNOWICZA

WINIEN ZNALEŹĆ SIĘ W KAŻDEJ
CZYTELNI I BIBLIOTECE
UCZNIOWSKIEJ

PRZEDPŁATA ROCZNA 5 ZŁ.

ADMINISTRACJA

KRAKÓW, DĘBNIKI. KSIĘGARNIA
„ORBIS”.

ZIEMIA

DWUTYGODNIK KRAJOZNAWCZY ILUSTROWANY
ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA KRAJOZNAWCZEGO
KAROWA 31, TEL. 642-50.

WARUNKI PRENUMERATY:

ROCZNIE.	Zł. 29.—	Dla Członków P. T. K.,	ROCZNIE.	Zł. 25.—
PÓŁROCZNIE	„ 14.50	Nauczycielstwa, bibliotek	PÓŁROCZNIE	„ 12.50
KWARTALNIE	„ 7.50	i kółek szkolnych oraz	KWARTALNIE	„ 6.50
		świećle żołnierskich:		

Cena pojedynczego numeru zł. 1.40.

Konto P. K. O. № 2222.

Numery okazowe na żądanie gratis.

CENY OGŁOSZEŃ: Cała strona 300 zł. 1/2 strony 150 zł. 1/4 strony 75 zł.
Przy parokrotnych ogłoszeniach udzielamy rabatu.

CENA OGŁOSZEŃ: cała strona 250 zł., 1/2 strony 130 zł., 1/4 strony 70 zł., 1/8 strony 40 zł., w tekście o 50% drożej.

Przysługujące członkom P. T. K. legitymacje na zniżki kolejowe winny być na rok 1931 za-
opatrzone w odpowiednie nalepki.

Redakcja i Administracja w Warszawie, ul. Karowa 31, tel. 642-50.

Redaktor odpowiedzialny: Leon Ostaszewski. Wydawca: Polskie Tow. Krajoznawcze—T.-K.

Druk. Jan Świętoński i S-ka, Warszawa, Kopernika 34. Telefon 407-50.